

— meg kellene őrizni nemzeti parkként a Hortobágyból, Bugacból és más alföldi pusztákból egy-egy részt, hogy megmaradjon valami az Alföld régi arcából — fejlődő idegenforgalmunk egyik legérdekesebb, legvonzóbb része lehetne. Pontosan tudja és elmondja a szürke magyar marha tenyésztésének előnyeit, s azt is, milyen jelentős exportlehetőségünk van a most nagyon divatos rackaszőnyegből. Elszoktunk attól, hogy művészek hétköznapijaink gondjaival, termelési kérdésekkel is foglalkozzanak, ezért „hobbyk” Kurucz javaslatai. De nem tartalmukban — ez reális —, hanem: mert művész mondja. De bárcsak ilyen hobbyja lenne mindannyiunknak!

Kurucz D. István egyéniségének még egy vonásáról szeretnék írni. Nagyon is tudatos műtárgyi gyűjtő tevékenységéről van szó, amelyet határozott célt követve kezdett el. Évekkel ezelőtt szomorúan tapasztalta, hogy különböző utakon, olykor állami segítséggel üzleti, valutáris célok miatt számos értékes magyar műtárgy hagyja el az országot. A maga anyagi erejére támaszkodva ekkortól kezd műtárgyat, elsősorban iparművészeti és lakberendezési tárgyat gyűjteni. Ezek azonban nem képeznek Kurucz D. István lakásában önálló gyűjteményegységet; minden egyes tárgy megőrzi funkcióját. Az is igaz viszont, hogy az egyes darabok szépsége rabul ejti a művészt, és nemegyszer áttöri az egyéniség ízlésharmóniáját is. Így a bokály mellett a rokokó kandalló, a sarokpad mellett a reneszánsz láda, a vásárhelyi hímzés mellett a keleti imaszőnyeg egyaránt gazdagítója lesz mindennapi életének és környezetének. Az elrendezés „összebékítése” azután már a háziasszony feladata, aki ezt a nem mindig könnyű feladatot az éppen a múlt évben kibővített Százados úti műtermes lakásban kellemes, esztétikus, meleg otthon keretében sikeresen oldja meg.

Művészetében hű maradt gyermekkorához, Tabánhoz, az Alföldhöz. Minden évben hosszabb időre tér vissza mitológiai Anteuszként ehhez a földhöz, és fogadják szeretettel maguk közé az itt élő emberek, hogy azután ebből a találkozásból új erőt szerezve értékes, maradandó, újat hozó alkotásaival gazdagítsa a magyar művészetet.

DÖMÖTÖR JÁNOS

OROSZ JÁNOS KIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN*

Aki először néz is szét ebben a nehezen áttekinthető teremben, annak is látnia kell, hogy az itt kiállított képek elsősorban nem a rájuk égetett festéktől, s nem is a megmunkált anyag természetes csodájától, hanem emberi szellemtől sugárzanak — Orosz Jánosétól.

Orosz János — három esztendővel ezelőtt — már első kiállításával is, de e mostanival még inkább igazolta az újabbkori festészet egyik alaptételét, azt, hogy a festő nem csupán összeszűkült szem, de érzékeny tudat is; más szóval, hogy nem csak a tett, a beszéd — a nézés is cselekvés. Aki csak azt festi a világról, amit lát belőle, s azt nem, amit tud róla, meghamisítja a dolgokat, s az érvénytelenség csöndes pusztítását készíti elő.

Orosz János majdnem két esztendőt töltött Olaszországban. Festői szempontból kapóra jöhettek volna neki az idegen ország tájai, az átlátszó felhőkarcolók, az átlátszó tenger, de Orosz tudta, hogy vannak élmények, tájak, melyekre többé már nincs szükségünk. Tudta, hogy a tenger átlátszósága helyett az emberi világot kell átlátszóvá tennie. A megélt világtól így jut el Orosz a megalkotott világig. Képein egy sorsától elidegenülő emberiség finom vagy zordabb katasztrófái, ennek félelmetes víziói bontakoznak ki. Az Elveszett Paradicsom négy képén az előbbi, a Megégett emberek című képén az utóbbi látomásait metszi bele az anyagba. A fába vésett látomások formái megoldásukkal is egy erős megbizonyosodás figyelmeztető jelei: „Ember, emberiség, amit csinálsz, minden te vagy. Te vagy a halál anyaméhében megfeketedő magzat; te vagy önmagad elsiratója; te vagy, aki megnyerhetnéd a szerelmet és elveszíted; te vagy, aki átváltozol természetté, hogy a természet emberi lehessen.”

Orosz János festői metaforái nekem végül is ezt mondják: az élet ereje nem a dolgokban van, hanem az emberekben. Ha a tragédiát az ember éli át, ezt a tragédiát csakis az ember oldhatja föl.

Éppen ezért szegedi kiállítása alkalmából ne is csak öt köszöntsük, de ünnepeljük magunkban azt az erőt és tisztaságot, mely képei láttán halmozódhat föl bennünk.

* Csoóri Sándor megnyitó beszéde